

Rationer til en hel nation

Da Irak i august 1990 invaderede Kuwait, vedtog FNs Sikkerhedsråd med det samme omfattende sanktioner mod styret i Baghdad. Sanktionerne forbød resten af verden enhver form for handel og økonomiske transaktioner med Irak.

Rationering på madvarer

Irak blev afskåret fra at købe alt fra våben og ammunition til fødevarer og medicin og blev samtidig forhindret i at sælge sin olie. Disse sanktioner, defineret i resolution 661/1990, er stadigvæk gældende.

Humanitær katastrofe

Begrænsningerne af Iraks civile samhandel med omverdenen har skabt en regulær og omfattende krise for Iraks befolkning. FN-organisationer som WHO og UNICEF har ikke tøvet med at kalde det en humanitær katastrofe.

Allerede i 1991 var situationen så alvorlig, at FN foreslog Iraks regering en ordning, der tillod landet at importere fødevarer og medicin under FN-overvågning.

FN's sikkerhedsråd

Regeringen afviste forslaget, men i 1995 var den generelle sundheds- og ernæringsstilstand i landet så alvorlig, at styret indvilligede i det såkaldte "olie-for-mad"-program. Programmet tillod Irak at sælge olie for to milliarder dollar på verdensmarkedet, så landet kunne betale import af fødevarer og medicin, som FN havde givet grønt lys for.

Programmet er siden blevet forlænget hvert halve år. I 1999 fjernede FN loftet over olieeksporten, og der blev åbnet for, at Irak også kunne importere materiel og varer til reparation af væsentlige dele i landets infrastruktur, blandt andet olieindustrien.

FN administrerer og godkender

Men Iraks import skal fortsat godkendes - vare for vare og kontrakt for kontrakt. Og landets indtægter ved olieeksporten bliver fortsat "beslaglagt" og fordelt under overvågning af FNs kontor for Irak-programmet.

Ifølge FNs tal har programmet siden de første fødevarereleverancer i marts 1997 sikret den irakiske befolkning fødeleverancer til en værdi omkring 10 milliarder dollar, og medicin for mere end 1,9 milliarder dollar.

Programkontoret mener, at ernæringsværdien af den gennemsnitlige daglige fødevareration pr. indbygger er næsten fordoblet siden sanktionerne blev lempet med programmets start i 1997. (Fra 1.275 kilocalorier i 1996 til ca. 2.257 kilocalorier i august 2002. WHOs anbefalede minimum er 2.100 kilocalorier).

1.275 kilocalorier svarer til fire skiver rugbrød med smør og ost, plus en halv liter letmælk i døgnet. Eller 340 gram ris uden noget til.

Import bliver nu lettere

Komiteen under Sikkerhedsrådet, der overvåger sanktionerne mod Irak, vedtog den 30. oktober en liste på næsten 6000 varer og produkter, der fremover skal kunne leveres til Irak uden at gå gennem den temmelig omfattende godkendelsesprocedure.

Inspektør stempler i rationeringsbøger

Undtagelserne omfatter alle fødevarer der indgår i den basale husholdning, almen anvendt medicin og en del råmaterialer, der anvendes til fremstilling af medicin, papir, beklædning, undervisningsmateriale og møbler. Også såsæd, kunstgødning og byggematerialer er med på listen. Alle andre produkter og varer skal fortsat vurderes af UNMOVIC, FNs våbeninspektører, for mulig "dobbeltanvendelse" - altså for at kunne anvendes til både civile og militære formål.

Irak kan f.eks. ikke uden videre indføre computere, og import af meget kraftige computere vil blive forhindret af FN. Det hindrer dog ikke, at stort set alt alligevel kan købes, hvis man har rede penge. Et af de få, måske det eneste, erhverv der stortrives i Irak er smuglerier.

FN flag

Sanktionerne fortsætter

Sanktionerne ophæves, når FNs Sikkerhedsråd blandt andet via våbeninspektørerne har fået bevis for, at Irak har opfyldt de krav om afvæbning, stop for fremstilling af masseødelæggelsesvåben, krigsskadeerstatning og anerkendelse af internationale grænser, som er stillet i FNs resolutioner. De er vedtaget, siden Irak accepterede våbenhvilen i 1991 og trak sig ud af Kuwait.

Links:

[FNs kontor for olie for mad programmet](#)

[WHO-rapport fra 1996 om akut sundheds- og helbredskrise i Irak](#)